

Олександр БЕРЕЖАНСЬКИЙ
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

З ТРИВОГОЮ ПРО ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ

Саме таким є лейтмотив дисертаційного дослідження науковця кафедри теорії та методики фізичного виховання Андрія Нападія "Періодизація фізичної підготовки школярів протягом року в умовах навчального процесу" на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. Дисертація успішно захищена на засіданні спеціалізованої вченої ради Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту. Науковий керівник роботи — завідувач кафе-

дри теорії і методики фізичного виховання Національного університету фізичної культури і спорту України, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Т.Ю.Круцевич. Офіційними опонентами виступали завідувач кафедри теорії і методики фізичної культури Сумського ДПУ ім.А.С.Макаренка, професор О.А.Томенко та завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту НПУ ім.М.П.Драгоманова, професор В.Г.Ареф'єв.

Автор дисертаційної роботи наголошує, що фізична культура, виступаючи важливим чинником гуманізації виховання в школі, водночас безпосередньо пов'язана з фізичним розвитком і зміцненням здоров'я дітей. Необхідність оздоровчої спрямованості фізичного виховання в умовах сучасної школи викликана ситуацією, що склалася зі станом здоров'я учнів. За статистикою МОЗ України, кількість здорових випускників шкіл не перевищує 25 %, а близько 40% мають хронічні захворювання. Потреба у дослідженні цього питання впливає з того, що корекція програм з фізичної культури в школі та контрольних нормативів фізичної підготовленості не може вирішити проблеми адекватності фізичних

навантажень на уроках фізкультури, бо у програмах зміст матеріалу, засоби фізичного виховання подаються загалом на навчальний рік, а його розподіл за годинами, обсягом та інтенсивністю фізичного навантаження з використанням тих чи інших вправ повністю залежить від компетенції вчителя. Більше того, періодизація фізичної підготовки учнів обмежена навчальними семестрами і не враховує циклічності адаптаційних змін, які проходять в організмі школярів у зв'язку з умовами організації навчального процесу в школі, зокрема, періодичності чергувань навчання з канікулами. У канікулярний період суттєво змінюється руховий режим школярів у залежності від того, як вони проводять свій час — у спортивно-оздоровчих таборах чи вдома, за комп'ютерами. Це вимагає після канікулярного "входження" організму дітей у систематичні заняття фізичною культурою та сприяння інших навчальних навантажень, а відтак і розробки періодизації фізичної підготовки учнів упродовж всього навчального року.

Така потреба обумовила мету дисертаційного дослідження: обґрунтування періодизації фізичної підготовки школярів віком 13 — 14 років в умовах навчального процесу для планування фізичних навантажень, адекватних їхньому фізичному стану. Для цього аналізувалися проблеми планування змісту та фізичного навантаження учнів в урочних формах занять фізичною культурою в загальноосвітній школі, досліджувалась динаміка окремих показників фізичного стану підлітків протягом навчального року, визначалися періоди, мета і зміст фізичної підготовки школярів, розроблялися методичні рекомендації щодо планування змісту і фізичного навантаження учнів на уроках фізичної культури згідно з періодами підготовки.

Здійснення такої роботи дозволило визначити позитивну і негативну динаміку показників фізичного стану школярів залежно від рухової активності в навчальний і канікулярний періоди, а також динаміку показників адаптації школярів до фізичних навантажень упродовж навчального року і на цій основі розробити періодизацію фізичної

підготовки в умовах навчального процесу (окреслено підготовчі, основні та перехідні періоди) і в підсумку обґрунтувати мету, зміст, співвідношення засобів фізичного виховання, обсяг та інтенсивність фізичного навантаження в кожному періоді. Саме в цьому полягає наукова новизна дисертаційної роботи.

Науковець досліджував актуальні проблеми фізичного виховання в умовах сучасного навчального процесу загальноосвітньої школи, розробляв методи дослідження означеної в дисертації проблематики, аналізував динаміку фізичного стану школярів 13 — 14 років протягом навчального року, окреслював періоди фізичної підготовки школярів і узагальнював результати досліджень інших фахівців. Здійснений ним факторний аналіз показників фізичного стану школярів дав змогу встановити спільні для хлопців і дівчат фактори, які змінюють свій вплив на фізичний стан учнів у різні періоди навчального року, що дає змогу визначити раціональне співвідношення засобів фізичного виховання школярів упродовж навчального року. На основі аналізу динаміки морфофункціональних показників і адаптаційних можливостей учнів 13 — 14 років розроблено модифікований підхід до планування навчального процесу з фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Запропоновано розподіляти навчальний рік як макроцикл на періоди (мезоцикли) із чітко вираженою цільовою спрямованістю: втягувальний (вересень), підготовчий (жовтень), основний (листопад — грудень), перехідний (1 — 10 січня), підготовчий (10 — 30 січня), основний (лютий — травень) і перехідний (червень — серпень). Розроблені практичні рекомендації для вчителів фізичної культури щодо доцільності впровадження періодизації фізичної підготовки учнів в умовах навчального процесу. Безсумнівно, така періодизація дозволить підвищити ефективність педагогічних дій вчителя фізичної культури. Перспектива подальших досліджень, вважає дисертант, — розробка й обґрунтування рекомендацій, що стосуються режиму рухової активності школярів у канікулярний період для забезпечення оптимальної адаптації їх організму до початку навчального року.

Наталія ВОРОНЦОВА
кандидат філологічних наук

Науковець кафедри англійської філології Василь Кучер зосередився на компаративному дослідженні українських і англійських соціально-утопічних романів. Підсумком його літературознавчих пошуків стала дисертаційна робота "Жанрово-стильові особливості соціально-утопічного роману першої половини ХХ століття (на прикладі української та англійської літератури)". Дисертація успішно захищена на засіданні спеціалізованої вченої ради у Київському національному університеті ім.Тараса Шевченка. Наукове керівництво роботою здійснював завідувач кафедри історії української літератури ТНПУ ім.Володимира Гнатюка, доктор філологічних наук, професор М.П.Ткачук. Опонували нашому науковцю директор Інституту філології та соціальних комунікацій Бердянського ДПУ, доктор філологічних наук, професор О.Д.Харлан і викладач Київського університету ім.Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук А.С.Бугрій.

Автор дисертаційного дослідження підкреслює, що шлях антиутопічних романів до українського читача був складним через офіційні заборони з ідеологічних міркувань. Парадоксальність суджень, ситуацій, принципів, що діяли у віддзеркаленому у цих романах світі, приголомшували читача, наділеного елементами комуністичного світогляду. Антиутопію сприймали як пасквіль, що спотворює роль держави і суспільства. І це було характерним не лише для соціалістичних, а й для країн цивілізованого світу. Тому радянські дослідники негативно ставились до романів-антиутопій, а їх об'єктивне вивчення здійснювалося лише західноєвропейськими й американськими літературознавцями.

Востання десятиріччя науковці-філологи інтенсивно осмислюють утопічні й антиутопічні романи, їх жанрову своєрідність, сюжетно-композиційну організацію творів, їх хронотоп. Однак більшість досліджень стосується ідеологічного змісту, економіко-політичної та моральної структури утопічної держави, але не

РЕАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА УТОПІЮ

акцентовано уваги на відмінних і спільних особливостях розгортання дискурсу, не визначені жанрові та стильові параметри соціально-утопічних романів.

Метою дисертаційного дослідження став комплексний жанрово-стильовий аналіз і з'ясування жанрово-стильових особливостей романів "Чудовий новий світ" О.Гесклі, "1984" та "Звіроферма" Д. Орвелла, "Сонячна машина" В.Винниченка, "Останній Ейджвуд" Ю.Смоліча, "Залізний бунт" В.Владка. Наш науковець спрямував на порівняльно-типологічний аналіз українських і англійських утопічних романів із визначенням їх типологічних контрастів і аналогій, з'ясування причин їх жанрового різновиду, на розкриття традицій новаторства у творчості їх авторів та характеристику часово-просторової структури текстів.

Автор дисертації характеризує еволюційний розвиток антиутопічного пізнання як основи моделювання майбутнього світу. Для цього йому довелося дослідити трансформацію утопічного світогляду в літературі першої половини ХХ століття за допомогою характерних змін поетики утопії та еволюцію роману-антиутопії у контексті суспільно-політичного світогляду України й Англії згаданого періоду через виявлення контекстуальних зв'язків ідейно-політичного змісту антиутопії ХХ століття із загальним рухом західноєвропейської антропоцентричної парадигми. Наступний крок дослідника — висвітлення сюжетно-композиційної організації та системи образів за допомогою аналізу наративної стратегії та поетики романів-утопій. Важливою в цьому плані є рецептивна стратегія

концепції світу та героя. Сюжети антиутопій сповнені мотивами приреченості та страху за майбутнє людства. Для них характерні перекручування історії — аж до відмови від минулого, бездуховність суспільства — через відсутність релігії, постійний страх людини з причини пануючого тоталітаризму, авторитаризму, беззаконня, цілковите нівелювання людських цінностей. Автор наголошує, що в антиутопії людину, яка народилася для свободи і для історії, поміщають у світ, де свобода відсутня, а історію відмінено, тому особа не приймає соціальної організації, заснованої на уніфікації та неволі.

Досліджуючи часо-просторову організацію соціально-утопічних романів, дисертант вказує на хронотоп аналізованих

творів — існування віддаленого у глибоке майбутнє часу та простору. Хронотоп в антиутопіях замкнутий: ворогуючі суб'єкти відділені один від одного не лише кордонами і мурами, а й ненавистю як психологічним бар'єром. У зв'язку з цим всі зовнішні обставини є ворожими для особистості. Звідси — характерна риса антиутопії: вона спростовує можливість побудови ідеального суспільства та заперечує утопію як мрію, а в хронотопно-

ВІТАЄМО!

*Атестаційна колегія
Міністерства освіти і науки України
присвоїла вчене звання "Доцент"
науково-педагогічним працівникам
нашого навчального закладу*

ЯКОВИШИН Руслан Ярославович
кандидат педагогічних наук, доцент

ОНИЩУК Ірина Анатоліївна
кандидат педагогічних наук, доцент

*Успішно захистили дисертаційні
дослідження на здобуття наукового
ступеня кандидата наук*

БЕШОК Тетяна Віталіївна
кандидат педагогічних наук

НАПАДІЙ Андрій Петрович
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

КУЧЕР Василь Васильович
кандидат філологічних наук

му співвідношенні — як майбутнє.

Конкретні фахові питання дисертант досліджує в розділі "Художній дискурс антиутопічних романів", де висвітлюються елементи та структура внутрішньої і зовнішньої форми досліджуваних текстів. Показовим є вивчення сатиричного підґрунтя жанрової моделі романів-утопій, бо негативні наслідки реалізації утопічного ідеалу виступають об'єктом сатири, як соціально-негативне явище. Автор не залишає поза увагою й есхатологічні мотиви соціальної утопії, які за своєю суттю є песимістичними: роман-антиутопія безконецно трансформує людську самотність, що не переборюється, а акумулюється, руйнуючи структуру особистості, і в кінцевому підсумку формує мотив кінця світу. Завершується дисертація висвітленням художніх засобів експресивності у моделюванні художньої картини світу. Діалог утопічного й антиутопічного дискурсів у структурі романів-антиутопій — результат постійних творчих пошуків тих світоглядних і художніх орієнтирів, які найточніше відповідають ідеям переломного періоду історії, висвітленню власних принципів, відтворенню неповторного авторського світосприйняття.